הָא – אבל אם האומן לא אמר 'טול את שלך והבא מעות', אלא אמר רק 'נְמַרְתִּיו', נשאר שׂוֹמֵר שָׂכָר, משום שלא הודיע לבעלים שאינו רוצה עוד לשמור. ואין אומרים שכיון שהבעלים ידעו שנגמר התיקון ולא לקחו את החפץ, נפטר האומן מן השמירה. וקשה, מדוע בשואל אמר רפרם שלאחר ימי השאלה הוא פטור אף אם לא החזיר, משום שהבעלים לא לקחו את החפץ, ואינו כאומן שממשיך להיות שומר.

מתרצת הגמרא: באמת גם אם אמר רק 'גמרתיו' מפסיק להיות שומר שכר. ומלשון המשנה 'טול את שלך והבא מעות שומר חינם', לֹא נדייק שאם אמר 'גמרתיו' נשאר שומר שכר, אלא נדייק, הָא – אבל אם אמר האומן 'הָבֵא מָעוֹת וְטוֹל אֶת שֶׁלְּךָ', שגילה דעתו בפירוש שאינו מחזיר את החפץ עד שישלמו לו, אזי הוא נשאר שׂוֹמֵר שָׂכָר, כיון שמעכב אצלו את החפץ עבור שכרו ומרויח בהחזקתו.

מדייקת הגמרא: אֲבָל אם אמר 'נְמַרְתִּיו', מַאי – מה דינו לפי תירוץ זה, הוא מפסיק מלהיות שומר שכר ונעשה שׂוֹמֵר חִנָּם. מקשה הגמרא: אִי הָכִי, אַדְּתָנֵי עד ששנתה המשנה 'וְכוּ', שֶׁאָמְרוּ טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ וְהָבֵא מָעוֹת, שׂוֹמֵר חִנָּם, נִשְׁמְעִינָן – יכולה היתה להשמיענו חידוש גדול יותר, שאפילו אם אמר רק 'נְמַרְתִּיו' נעשה שומר חינם, אף שלא אמר בפירוש שאינו מעכב אצלו את החפץ עבור שכרו, ונדע מזה שכָּל שֶׁכֵּן אם אמר 'טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ והבא מעות' שיהיה שומר חינם, שהרי אמר בפירוש שאינו מעכב אצלו את החפץ עבור שכרו.

מתרצת הגמרא: 'טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ והבא מעות' אִצְטְרִיכָא לֵיהּ – המשנה נצרכה ללמד את הדין דווקא בזה, שיש בזה חידוש יותר מ'גמרתיו'. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא, שאם אמר 'טול את שלך והבא מעות' שׂוֹמֵר חִנָּם נַמִּי לָא הֲוֵי – לא יהיה אפילו שומר חינם, משום שבאמירה זו התבוין שאינו רוצה עוד לשמור על החפץ כלל, קָא מַשְׁמַע לָן שגם בזה נשאר שומר חינם, שהתבוין רק שאינו מעכבו אצלו עבור שכרו, אבל מוכן להמשיך לשמור עליו בפקדון. וכדי ללמד זאת נקטה המשנה דווקא 'טול את שלך' ולא 'גמרתיו'.

אִיכָּא דְּאָמְרִי שרב נחמן אמר את דבריו באופן אחר. רפרם אמר שאחר שחלפו ימי השאלה פטור השואל אף אם לא החזיר. ועל כך אָמַר רַב נַחְמָן בַּר פָּפָּא, אַף אֲנַן נַמִּי תָּנֵינָא – גם אנו שנינו במשנה כדינו של רפרם, 'וְכוּלָּן שֶׁאָמְרוּ טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ וְהָבֵא מָעוֹת, שׂוֹמֵר חִנָּם'. מַאי לָאו, הוּא הַדִּין באומר 'נְמַרְתִּיו' שנעשה שומר חינם, והמשנה נקטה דווקא 'טול את שלך' כדי ללמד שגם באומר 'טול את שלך' אינו נפטר לחלוטין אלא נשאר שומר חינם. ואם כן כתוב כאן כדברי רפרם, שמאחר שכשאמר 'גמרתיו' נגמרו ימי השמירה פטור אפילו אם לא החזיר את החפץ.

דוחה הגמרא את הראיה: לֹא – אם אמר 'גמרתיו' נשאר שומר שכר, כיון שלא גילה בפירוש שאינו מעכב אצלו את החפץ עבור שכרו, ו'טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ והבא מעות' שַׁאנִי, שכאן הוא שומר חינם, כיון שאמר בפירוש שאינו מעכב את החפץ אצלו עבור המעות.

הוּנָא מַר בַּר מָרִיתַּר, קַמֵּיהּ דְּרָבִינָא – כשלמד לפני רבינא, רָמֵי מַתְנִיתִין אַהֲדָדֵי וּמְשַׁנֵּי – הקשה את הקושיא האמורה, באופן של סתירה בין שתי משניות, ותירץ. תָּנֵן – שנינו במשנתינו 'וְכוּלָּן שֶׁאָמְרוּ טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ וְהָבֵא מָעוֹת, שׂוֹמֵר חִנָּם', וְלכאורה הוּא הַדִּין לְאומר 'נְמַרְתִּיו', שגם הוא נעשה שומר חינם, כיון שלא אמר בפירוש שמעכב אצלו את החפץ עבור המעות. וּרְמִינְהוּ – קשה על זה ממה ששנינו (להלן צח:), שאם אדם ביקש מחבירו להשאיל לו בהמה, וְאָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל למשאיל, 'שְׁלַח לי את הבהמה ביד עבדך או ביד שלוחך', וְשָׁלְחָהּ המשאיל כמו שהורה לו השואל וּמֵתָה באונס בדרך, חַיֶּיב השואל, שכיון שהמשאיל שלח בציווי ובנכונה הבהמה לרשותו והתחייב בשמירתה. ואם השואל לא אמר למשאיל לשלוח, אלא המשאיל שלח מדעת עצמו, פטור השואל. וְכֵן הדין בְּשָׁעָה שֶׁמַּחֲזִירָהּ השואל למשאיל. שאם המשאיל אמר לשואל למסור את הבהמה לשליח ומתה בדרך, פטור השואל, שכיון ששלחה בציווי של המשאיל הרי זה כאילו החזירה לו. ואם המשאיל לא אמר לשואל לשלוח, אלא השואל שלח מדעת עצמו חייב השואל, שעדיין היא ברשותו. וקשה, מדוע בזה חייב השואל, הרי נגמרו ימי השאלה ואפילו אם לא החזיר כלל פטור, כמו שאומן שאמר 'גמרתיו' פטור אף אם לא החזיר.

וּמְשַׁנֵּי, אָמַר רַפְרָם בַּר פָּפָּא אָמַר רַב חִסְדָּא, מה ששנינו שאם השואל שלח מדעת עצמו חייב, לֹא שָׁנוּ אֶלָּא כְּשֶׁהשואל הֶחֱזִירָהּ בְּתוֹךְ יְמֵי שְׁאֵילָתָהּ, שחייב עדיין בשמירתה, אֲבָל אם החזירה לְאַחַר יְמֵי שְׁאֵילָתָהּ פָּטוּר אפילו אם שלחה מדעת עצמו, שהרי בזה פטור אף אם לא החזיר כלל.

הגמרא מסתפקת בדברי רפרם, שלאחר שעברו ימי השאלה, פטור השואל גם אם לא החזיר את החפץ: אִיבַּעְיָא לְהוּ, האם כוונת רפרם שהוא פָּטוּר רק מֵחיובי שׁוֹאֵל דהיינו אונסים, וְאולם חַיָּיב בגניבה ואבידה כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, אוֹ דִּלְמָא שׁוֹמֵר שָׂכָר נַמִּי לָא הֲוֵי – או אולי כוונתו שאפילו שומר שכר אינו, ופטור גם מגניבה ואבידה.

אָמַר אַמֵּימַר, מִסְתַּבְרָא – מסתבר שפָּטוּר מֵחיובי שׁוֹאֵל, וְחַיָּיב כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר. והטעם, שהוֹאִיל וְנִהֲנָה – כיון שנהנה מכך שהבעלים השאילו לו את החפץ, מְהַנָּה הֲוָה – יהיה מהנה אותם בחזרה, להיות שומר שכר על החפץ עד שיגיע לידיהם.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּאַמֵּימַר – שנינו בברייתא כדברי אמימר, הַלּוֹקֵחַ כֵּלִים מִבֵּית הָאוּמָּן שיצר אותם, כדי לִשְׁנָּרָן לְבֵית חָמִיו מתנה לארוסתו, וְאָמַר לוֹ הלוקח לאומן, אִם מְקַפְּלִין אוֹתָן מִמְּנֵי בבית חמי, אֲנִי נוֹתֵן לְךָ דְּמֵיהֶן – אשלם לך תמורתם, וְאִם לַאו – אם לא ירצו לקבל אותם, אֲנִי נוֹתֵן לְךָ לְפִי טִיבַּת הֲנָאָה שֶׁבָּהֶן – אחזירם לך, ואשלם לך רק על מה שנהניתי, שאף שלא קיבלום ממני בבית חמי, מחזיקים לי טובה ששלחתי להם מתנות. וְנֶאֶנְסוּ הכלים. אם נאנסו בַּהֲלִיכָה לבית חמיו, חַיָּיב באונסים, שכיון שקצץ עם המוכר מחיר ומשך לשם קנין, הרי הוא לוקח וחייב לשלם את התמורה, עד שיתברר שאינו קונה אותם. אבל אם נאנסו בַּחֲזִירָה מבית חמיו, פָּטוּר הלוקח מאונסים, מִפְּנֵי שֶׁאינו כשואל, שהרי הנאתו מהסבלונות הסתיימה כאשר לא קיבלו אותם ממנו, אלא הוּא בְּנוֹשֵׂא שָׂכָר, משום שנהנה מהחפץ בכך שהתכבד בו, אף שהנאה זו נגמרה כבר, ולא עוד אלא שמשלם עליה. וכל שכן בנידון של אמימר שהוא שומר שכר אף שכבר בלתה השאלה, שהרי נהנה מהחפץ, ולא עוד אלא שאינו משלם על הנאתו.

הגמרא מביאה מעשה בדומה לברייתא: הַהוּא גַּבְרָא, דְּזָבִין לֵיהּ חַמְרָא לְחַבְרֵיהּ – שמכר חמור לחבירו. וְאָמַר לֵיהּ הלוקח למוכר, קָא מַמְטֵינָא לֵיהּ לְדוּכְתָּא פְּלוֹנִי – אני מביא את החמור למקום פלוני, אִי מְזַדְּבָנָא – אם אצליח למכור אותו, מוּטָב, ואשלם לך תמורתו. וְאִי לָא אצליח למכרו, מַהְדַּרְנָא לֵיהּ נְהָלֵיךְ – אחזירנו לך. אָזַל – הלך הלוקח עם החמור לאותו מקום, וְלָא אִזְדַּבְּנָא – לא הצליח למוכרו, וּבַהֲדֵי דְּקָא אָתָא – בזמן שחזר משם, אִתְּנִים – נאנס החמור ומת.

אָתָא המוכר לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, ותבע מהלוקח את דמי החמור. חַייְבֵיהּ – חייב רב נחמן את הלוקח לשלם.

אֵיתִיבֵיהּ רַבָּה לְרַב נַחְמָן, הרי שנינו בברייתא 'נֶאֶנְסוּ בַּהֲלִיכָה חַיָּיב, וּבַחֲזָרָה פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר', ואם כן גם כאן צריך הלוקח להפטר באונס כדין שומר שכר, שהרי החמור נאנס בחזרה לבית המוכר ולא בהליכה.

אָמַר לֵיהּ רב נחמן לרבה, במקרה זה אין לחלק בין הליכה לחזרה, כיון שחֲזָרָה דְּהַאי – החזרה של לוקח זה, כַּהֲלִיכָה הִיא – היא כמו ההליכה, שנאמר עליה בברייתא שחייב באונסים. מַאי טַעְמָא שכאן חייב גם בחזרה כמו בהליכה, ואין אומרים שכיון שהסתיימה הנאתו מהחמור שוב אינו כשואל, מָכְרָא הוּא, שהרי בַּחֲזִירְתּוֹ מאותו המקום, אִילּוּ אַשְׁבַּח לְזַבּוּנֵיהּ – אם היה מוצא מי שירצה לקנותו, מִי לָא זָבְנָה – האם לא היה מוכר לו את החמור. ונמצא שעדיין נהנה, ולכן חייב באונסים. מה שאין כן בברייתא, שבחזרתו אין לו שום הנאה מהסבלונות:

שנינו במשנה: שְׁמוֹר לִי וְאִשְׁמוֹר לְךָ שׂוֹמֵר שָׂכָר:

המשך בעמוד סא

מקשה הגמרא: **וְאַמַּאי** – מדוע חייב בגניבה ואבידה, **שְׁמִירָה בִּבְעָלִים הִיא** – הרי זו שמירה שבעליה עמו, שבעליו של החפץ שמר גם הוא עבור השומר, וכל שומר שהבעלים עשו עבורו מלאכה בשעה שהתחיל בשמירה, נפטר מחיובי השמירה, שנאמר (שמות כב יד) 'אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם'.

מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב פָּפָּא**, מדובר **דְּאָמַר לֵיהּ שְׁמוֹר לִי הַיּוֹם, וַאֲנִי אֶשְׁמוֹר לְךָ לְמָחָר**, ואם כן בשעת תחילת השמירה לא עשו הבעלים מלאכה עבורו ואין זו שמירה בבעלים.

שנינו בברייתא כדין המשנה: **תָּנֵי רַבָּנָן**, האומר לחבירו 'שְׁמוֹר לִי חפץ שלי ו'בתמורה **אֶשְׁמוֹר** אני **לְךָ** חפץ שלך, וכן האומר 'הַשְׁאִילֵנִי חפץ שלך ו'בתמורה **אַשְׁאִילְךָ** אני חפץ שלי', או 'שְׁמוֹר לִי חפץ שלי ו'בתמורה **אַשְׁאִילְךָ** חפץ אחר שלי', או 'הַשְׁאִילֵנִי חפץ שלך ו'בתמורה **אֶשְׁמוֹר לְךָ** חפץ אחר שלך', **כּוּלָּן נַעֲשׂוּ שׁוֹמְרֵי שָׂכָר** זֶה לָזֶה, שהרי קיבלו תמורה לשמירתם. וגם השואל כאן אינו אלא שומר שכר, משום שאין כל ההנאה שלו, שהרי נתן תמורה למשאיל.

הגמרא מקשה על הדין של 'שמור לי ואשמור לך': **וְאַמַּאי, שְׁמִירָה בִּבְעָלִים הִיא.**

מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב פָּפָּא, דְּאָמַר לֵיהּ שְׁמוֹר לִי הַיּוֹם, וְאֶשְׁמוֹר לְךָ לְמָחָר.**

מספרת הגמרא: **תָּנְיָא** אַהֲלוֹי – אותם מוכרי בשמים, **דְּכָל יוֹמָא הָוֶה אָפֵי לָהּ חַד מִינַּייהוּ** – שבכל יום היה אחד מהם אופה לחם עבור כולם. **הַהוּא יוֹמָא** – יום אחד **אָמְרוּ לֵיהּ לְחַד מִינַּייהוּ** – לאחד זיל **אָפֵי לָן** – לך ואפה לנו. **אָמַר לְהוּ, נִטְרוּ לִי גְּלִימַאי** – שימרו לי על גלימתי **אַדְּאָתָא** – עד שחזר, **פָּשְׁעוּ בָּהּ** – פשעו חבריו בשמירת הגלימה, **וְאִגְּנוּב** – ונגנבה הגלימה. **אָתוּ** לדין **לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא, חַיְּיבִינְהוּ** – חייב אותם לשלם לו את הגלימה.

אָמְרוּ לֵיהּ רַבָּנָן לְרַב פָּפָּא, אַמַּאי – מדוע חייבת אותם לשלם, הרי **פְּשִׁיעָה בִּבְעָלִים הִיא**, שבשעה שהתחילו בשמירה אפה להם לחם, ופטורים. **אִכְּסִיף** – התבייש רב פפא, ולא היה לו מה להשיב.

לְסוֹף אֵינְלַאי מֵילְתָא – לבסוף התגלה הדבר, **דְּהַהוּא שַׁעֲתָא** – שבאותה השעה ששמרו חבריו את הגלימה, **שְׁכְרָא הָוֶה קָא שָׁתֵי** – שתה בעל הגלימה שיכר, ועדיין לא אפה עבורם, והרי זו פשיעה שלא בבעלים, ובצדק חייב אותם רב פפא.

מקשה הגמרא: **הָנֵיחָא לְמַאן דְּאָמַר** (לקמן צה.) **'פְּשִׁיעָה בִּבְעָלִים פְּטוּר'**, דהיינו שפטור שמירה בבעלים הוא אפילו אם השומר פשע, **מְשׁוּם הָכֵי אִכְּסִיף** – לכך התבייש רב פפא, שחייב אותם שלא כדין. **אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר** ששומר חינם בבעלים **חַיָּיב**, כיון שכל חיובו הוא בפשיעה, ולא נאמר פְּטור שמירה בבעלים אלא בשואל ושומר שכר שחיובם גם בלי פשיעה, **אַמַּאי אִכְּסִיף** רב פפא, הרי מן הדין היו חייבים לשלם.

מתרצת הגמרא: **אֶלָּא** המעשה כאן היה, **שֶׁהַהוּא יוֹמָא לַאו דִּידֵיהּ הָוֶה** – אותו היום לא היה זה זמנו ללכת לאפות, **וְאָמְרוּ לֵיהּ לְדִידֵיהּ זִיל אָפֵי לָן אַתְּ** – לך אתה לאפות לנו, אף שאין זה זמנך. **וְאָמַר לְהוּ**, מסכים אני לאפות, אם **בְּהַהוּא אִגְּרָא דְּקָא אָפֵינָא לְכוּ** – באותו השכר שאני אופה עבורכם שלא בזמני, **נְטוֹרוּ גְּלִימַאי** – שימרו את גלימתי. ונמצא שהיו שומרי שכר, שבתמורה לשמירה אפה להם שלא בזמנו.

עַד דְּאָתָא – עד שחזר, אִנְּגִיב – נגנב החפץ שלא בפשיעה. אָתוּ לדין לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא, חַיְּיבִינְהוּ, משום ששומר שכר חייב בגניבה.

אֲמְרוּ לֵיהּ רַבָּנָן לְרַב פָּפָּא, הָא שְׁמִירָה בְּבַעֲלִים הִיא. אִכְּסִיף רב פפא.

לְסוֹף אִינְגְּלֵאי מִילְּתָא, דְּהַהִיא שַׁעֲתָא שְׁבָרָא הֲוָה שָׁתֵי.

מעשה נוסף בענין זה: הֲנָהוּ בֵּי תְּרֵי – אותם שני אנשים, דַּהֲווֹ קָא מַסְגּוּ בְּאוֹרְחָא – שהיו הולכים בדרך. חַד אָרִיךְ – אחד מהם היה גבוה, וְחַד גּוּצָא – והאחד נמוך. אָרִיכָא רָכִיב חַמְרָא – הגבוה רכב על חמור, וַהֲוָה לֵיהּ סָדִינָא – והיה לו סדין של פשתן, שאינו סופג הרבה מים. גּוּצָא מִיכַּפֵּי סַרְבְּלָא – הנמוך היה לבוש מעיל של צמר, וְקָא מַסְנֵי בְּכַרְעֵיהּ – והיה הולך ברגליו. כִּי מָטֵי לְנַהֲרָא – כשהגיעו לנהר, חשש הנמוך שמעילו ירטב, ובגד צמר סופג מים רבים והם מכבידים אותו, ולכן שַׁקְלֵיהּ לְסַרְבְּלֵיהּ וְאוֹתְבֵיהּ עִילְּוֵי חַמְרָא – פשט את מעילו ולקחו והניחו על החמור, וְשַׁקְלֵיהּ לְסָדִינֵיהּ דְּהַהוּא וְאִיכַּפֵּי בֵּיהּ – ולקח את סדין הפשתן של הגבוה, שאינו סופג הרבה מים, ולבש אותו. שָׁטְפוּהּ מַיָּא לְסָדִינֵיהּ – שטפו המים את הסדין, שחפוהו ונעלם.

אָתָא לדין לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, חַיְּיבֵיהּ – חייב את הנמוך לשלם לגבוה סדין פשתן.

אֲמְרוּ לֵיהּ רַבָּנָן לְרָבָא, אַמַּאי חייבת אותו, הרי שְׁאֵלָה בְּבַעֲלִים הִיא, שבשעה ששאל הנמוך את הסדין עשה עבורו הגבוה מלאכה, שהעביר לו את מעילו על החמור. אִכְּסִיף רבא.

לְסוֹף אִינְגְּלֵאי מִילְּתָא, דְּבְלָא דַּעֲתֵיהּ שַׁקְלֵיהּ – שהנמוך לקח את הסדין של הגבוה בלי ידיעתו, וּבְלָא דַּעֲתֵיהּ אוֹתְבֵיהּ – והניח את המעיל על החמור בלי ידיעתו של הגבוה. ואם כן, ודאי חייב הנמוך על הסדין שנטל ללא רשות.

מעשה נוסף: הַהוּא גַּבְרָא דְּאוֹגַר לֵיהּ חַמְרָא לְחַבְרֵיהּ – אותו אדם שהשכיר חמור לחבירו. אָמַר לֵיהּ המשכיר לשוכר, חֲזֵי, לֹא תֵּיזוֹל בְּאוֹרְחָא דְּנַהַר פְּקוֹד – ראה, אל תלך עם החמור בדרך המקום הנקרא 'נהר פקוד', דְּאִיכָּא מַיָּא – שיש בה מים, זִיל בְּאוֹרְחָא דְּנַרְשׁ – אלא לך עמו בדרך המקום הנקרא 'נרש', דְּלֵיכָּא מַיָּא – שאין בה מים.

אָזִיל בְּאוֹרְחָא דְּנַהַר פְּקוֹד – הלך השוכר עם החמור בדרך נהר פקוד, שאמר לו המשכיר לא ללכת שם, וּמֵית חַמְרָא – ומת החמור. כִּי אָתָא – כשבא השוכר, אָמַר למשכיר, אֵין, בְּאוֹרְחָא דְּנַהַר פְּקוֹד אֲזֵלִי – כן, אמנם הלכתי בדרך נהר פקוד, וּמֵיחוּ לֵיכָּא מַיָּא – אבל לא היו שם מים, ואף על פי כן מת החמור, ופטור אני.

אָמַר לֵיהּ רָבָא, נאמן השוכר בדבריו, משום שמַה לֵיהּ לְשַׁקֵּר – מדוע צריך הוא לשקר ולומר שלא היו שם מים, הרי אִי בָּעֵי – אם היה רוצה לשקר, הֵיה משקר שקר טוב יותר, וְאָמַר לֵיהּ למשכיר, אָנָא בְּאוֹרְחָא דְּנַרְשׁ אֲזֵלִי – הלכתי בדרך נרש ולא בדרך נהר פקוד. ומיגו – מתוך – שטוען את הטענה הפחות טובה עבורו, ולא את הטענה הטובה, נאמן שאינו משקר בדבריו ופטור.

אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לרבא, מַה לִי לְשַׁקֵּר, בְּמָקוֹם עֵדִים לֹא אֲמְרִינַן – במקום שיש עדים המעידים להיפך מדבריו, אין אנו אומרים שיהיה נאמן במיגו. וכאן הוא כאילו ישנם עדים נגדו, כיון שאנן סהדי – כולנו עדים שבדרך נהר פקוד יש מים, שהוא דבר ידוע ומפורסם, ולכן חייב אף שיש לו מיגו:

שנינו במשנה: שְׁמוֹר לִי וְאָמַר לוֹ הַנַּח לְפָנַי שׁוֹמֵר חִנָּם:

אָמַר רַב הוּנָא, הדין כך רק אם אמר לו 'הנח לפני', אבל אם אָמַר לוֹ 'הַנַּח לְפָנֶיךָ', אֵינוֹ נעשה לֹא שׁוֹמֵר חִנָּם וְלֹא שׁוֹמֵר שָׂכָר, שכיון שאמר 'לפניך' כוונתו, 'שב אתה ושמור על החפץ', ואני איני מקבל עלי שמירה כלל'.

אִיבָּעֵיָא לְהוּ, אם אמר לו 'הַנַּח' סְתָמָא – בסתם, ולא אמר לו לא 'לפני' ולא 'לפניך', מַאי, האם הוא שומר חינם או שאינו שומר כלל.

תָּא שְׁמַע, ששנינו במשנה 'שְׁמוֹר לִי וְאָמַר לוֹ הַנַּח לְפָנַי, שׁוֹמֵר חִנָּם'. מכך שהמשנה נקטה דווקא 'הנח לפני' יש לדקדק שֶׁהָא אם אמר לו 'הַנַּח' סְתָמָא, וְלֹא בָּלוּם – אינו מתחייב בשמירה כלל, שאם לא כן היתה המשנה מלמדת שגם ב'הנח' סתם נעשה שומר חינם, שהוא חידוש גדול יותר.

דוחה הגמרא: אַדְרַבָּה, יש לדקדק להיפך, מַהָאֲמַר רַב הוּנָא את דינו ב'הַנַּח לְפָנֶיךָ', משמע שרק בזה הוא דְּאֵינוֹ לֹא שׁוֹמֵר חִנָּם וְלֹא שׁוֹמֵר שָׂכָר, הָא אם אמר לו 'הנח' סְתָמָא, שׁוֹמֵר חִנָּם הֲוֵי, שאם לא כן מדוע לא נקט רב הונא את דינו גם באומר 'הנח' סתם.

אֶלָּא מֵהָא לֵיכָּא לְמִשְׁמַע מִינָּהּ – אלא ממשנה זו אין להוכיח לא לכאן ולא לכאן.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי, שנינו בבבא קמא (מז.), שקָדָר [יוצר קדירות] שהכניס קדירות לחצר שאינה שלו שלא ברשות, וכן מי שהכניס שור או פירות לחצר שלא ברשות, והזיקתם בהמתו של בעל החצר, בעל החצר פטור. וְאִם הִכְנִיס אותם לחצר בִּרְשׁוּת, בַּעַל חָצֵר חַיָּיב. שכשאמר לו בעל החצר 'הַכְנֵס', התכוין 'הכנס ואשמור לך'. ואם כן, הוא הדין כאן, שאמר לו 'הנח' בסתמא, שכוונתו 'הנח ואשמור לך', וחייב. רַבִּי אוֹמֵר, בְּכוּלָּם אֵינוֹ חַיָּיב אפילו אם הכניס ברשות, עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו בַּעַל הַבַּיִת בפירוש לִשְׁמוֹר, שכשאומר בעל הבית 'הכנס', כוונתו 'הכנס ושמור בעצמך', ואינו מקבל על עצמו לשמור. ואם כן הוא הדין באומר 'הנח' בסתם, שכוונתו 'הנח ושמור בעצמך' ופטור. ונמצא שתנאים אלו נחלקו בשאלה זו.

דוחה הגמרא: מַאי – מנין שרבנן ורבי נחלקו כאן כמו שנחלקו שם, דִּלְמָא, עַד כָּאן לֹא קָאָמְרֵי רַבָּנָן הָתָם שחייב אֶלָּא בְּחָצֵר, כיון דְּבַת נְסוּרֵי הִיא – שהיא בת שמירה, שאין טורח לשמרה, ואין אדם מכניס לתוכה דבר אלא על דעת לשומרו, ולכן כִּי קָאָמַר לֵיהּ 'עָיֵיל' – כשאמר לו 'הכנס', 'עָיֵיל דְּאִינְטַר לָךְ' קָאָמַר לֵיהּ – כוונתו היתה 'הכנס ואשמור לך', שאין זה קשה עלי', ולכן חייב. אֲבָל הָכָא שאמר לו 'הנח' בשוק, שׁוּקָא לָאו בַּר נְסוּרֵי הוּא – השוק אינו מקום המשתמר בקל, ו'אֲנַח וְתֵיזֵי נָמֵי לָךְ' קָאָמַר לֵיהּ – כוונתו היתה לומר 'הנח ושמור לעצמך', ולא לקבל על עצמו שמירה, ויהיה פטור.

אִי נָמֵי גם לדעת רבי יש לדחות, שעַד כָּאן לֹא קָאָמַר רַבִּי הָתָם שפטור אֶלָּא בַּחֲצֵרוֹ, דִּלְעַיּוֹלֵי רְשׁוּתָא קָא בָּעֵי לְמִשְׁקַל מִינֵּיהּ – שכדי להכניסם לחצירו צריך לקחת ממנו רשות, ולכן כִּי יָהֵיב לֵיהּ רְשׁוּתָא לְעַיּוֹלֵי – כשנתן לו רשות להכניס, 'תֵּיזִי וְנָמֵי לָךְ' קָאָמַר לֵיהּ – כוונתו היתה שיכניס וישב וישמור לעצמו, ולא קיבל על עצמו שמירה. אֲבָל הָכָא, שמדובר בשוק, 'הַנַּח וַאֲנָא מְנַטַּרְנָא' קָאָמַר לֵיהּ – ודאי שכוונתו 'הנח ואני אשמור לך' וחייב, שהרי לשם כך אמר לו 'הנח', דְּאִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ 'הַנַּח וְתֵיזִי וְנָטַר' קָאָמַר לֵיהּ – שאם תעלה על דעתך שכוונתו 'הנח ושב ושמור לעצמך', לשם מה אמר לו 'הנח', אִי לְאוֹתְבָהּ – אם רצונו להניח את חפציו ברשות הרבים, רְשׁוּתָא בָּעֵי לְמִשְׁקַל מִינֵּיהּ – האם הוא צריך ליטול מחבירו רשות. ואם כן לא הוכרעה מתוך מחלוקת זו השאלה מה הדין ב'הנח' בסתם, ולא נפשט הספק:

שנינו במשנה: הַלָּוֶה עַל הַמַּשְׁכּוֹן שׁוֹמֵר שָׂכָר:

שואלת הגמרא: לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלֹא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּתַנְיָא הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל הַמַּשְׁכּוֹן – נתן הלוה למלוה משכון כנגד ההלואה, וְאָבַד הַמַּשְׁכּוֹן, יִשָּׁבַע המלוה שהמשכון אבד ולא פשע בשמירתו, וְיִטּוֹל את דָּמָיו מהלוה, ואין המלוה מפסיד את החוב תמורת המשכון שאבד, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, יָכוֹל לוֹמַר לוֹ הלוה למלוה, בְּלוּם הִלְוִיתַנִי אֶלָּא עַל הַמַּשְׁכּוֹן – הרי לא הלוית לי את המעות אלא בכנגד המשכון, ולכן אם אָבַד הַמַּשְׁכּוֹן, אָבְדוּ דָּמָיו, ופטור הלוה. והביאור, שלרבי אליעזר המלוה נוטל את המשכון כדי להבטיח שהלוה לא יכפור בהלואה, ולא כדי לגבות ממנו, ונמצא שאין לו הנאה ממנו, ועל כן הוא שומר חינם עליו ופטור אם אבד, וגובה את מעותיו ממקום אחר. ורבי עקיבא סבר, שהמלוה נוטל את המשכון לגבות ממנו את חובו, ונמצא שיש לו הנאה ממנו, והוא שומר שכר עליו, ואם אבד מפסיד את חובו בכנגדו.

ממשיכה הברייתא: אֲבָל אם הַלָּוֶה אֶלָּא וזו בְּשָׂטָר – שנתן הלוה למלוה שטר על ההלואה, וְהִנִּיחַ לוֹ הלוה גם מַשְׁכּוֹן עֲלֵיהֶם חוץ

המשך בעמוד זס

מהשטר, דִּכְרֵי הַכֹּל אם אָבַד הַמַּשְׁכּוֹן אָבְדוּ מָעוֹתָיו של המלוה, ופטור הלוה מלשלם. שכאן מודה רבי אליעזר שנטל את המשכון כדי לגבות ממנו, ולא כדי להבטיח שהלוה לא יכפור, שהרי עבור זה די למלוה בשטר שקיבל. ואם כן, המשנה שנאמר בה שהמלוה על המשכון שומר שכר, אינה כרבי אליעזר שאמר שהוא שומר חינם.

מיישבת הגמרא: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְלֹא קַשְׁיָא, כָּאן – בברייתא שאמר רבי אליעזר שהוא שומר חינם, מדובר שֶׁמִּשְׁכְּנוֹ בְּשָׁעַת הַלְוָאָתוֹ – שהלוה נתן את המשכון למלוה בשעת ההלואה, ובזה סבר רבי אליעזר שנוטלו רק כדי שלא יוכל לכפור והוא שומר חינם, ואילו כָּאן – במשנה שכתוב שהוא שומר שכר, מדובר שֶׁמִּשְׁכְּנוֹ שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַלְוָאָתוֹ – שהלוה לא נתן את המשכון בשעת ההלואה, אלא לאחר זמן תבע המלוה את חובו ולא שילם הלוה, ומשכן אותו על פי בית דין, ובזה ודאי שהמשכון לגובייא ולא רק כדי שלא יוכל לכפור, ולכן הוא שומר שכר.

מקשה הגמרא: וְהָא אִידֵי וְאִידֵי – הרי בין במשנה ובין בברייתא, בלשון